

BRONMATERIAAL

Bron

Instructie aan kolonisten in Virginia 1606

Als het God behaagt jullie naar de kust van Virginia te sturen, dan zullen jullie je moeten inspannen om een veilige haven aan te leggen bij een rivier, een man aanwijzen die het snelste kan rennen en die op pad sturen. (...)

Als jullie een rivier hebben gevonden waar jullie een kolonie willen stichten en daar voorraden en munitie hebben uitgeladen, dan is het verstandig om jullie te verdelen in drie groepen. Een groep moet worden gesplitst waarbij sommigen worden aangewezen om een fort en andere gebouwen te bouwen - waarbij een pakhuis voor jullie voorraden voorrang moet krijgen. De anderen moeten worden ingezet om de grond klaar te maken en maïs en wortels te zaaien en de haven te bewaken. De tweede groep mag voor twee maanden worden weggestuurd om de rivier en het omringende land verder te onderzoeken. (...) Als ze hoog land of heuvels ontdekken dan mag kapitein Gosnold twintig mannen meenemen om het land te doorkruisen waarbij ze een half dozijn houwelen moeten meenemen om mineralen proberen te vinden.

Bron

Petitie van Phineas Pratt aan het Centrale gerechtshof in Boston, 1668

Phineas vraagt op zijn oude dag (hij is 80) om steun / geld om in zijn onderhoud te kunnen voorzien:

Ik word door mijn nood ertoe gedwongen u te vragen na te denken over wat ik heb gedaan voor onze soevereine heer Koning James. Ik ben één van een kleine groep, van de tien mannen die in baai van Massachusettes arriveerden om er een kolonie te stichten en ik ben de enige overlevende van 60 man. We hebben het zuidelijke deel van de baai van Abordikees gekocht. Tien van onze metgezellen zijn gestorven door de honger. De inheemse bevolking van dit land zeiden toen: 'laten we hen allemaal vermoorden terwijl ze zwak zijn, of ze zullen ons land bezitten en ons verdrijven. We vochten drie keer met ze, ik moest 30 mijl rennen voor mijn leven, door ijs en sneeuw, als een hert dat vlucht voor de wolven. Twee van onze mannen werd in die oorlog gedood en één in de schouder geschoten....

En nu dat God een Nieuw Engeland aan het oude heeft toegevoegd en beiden aan de heerschappij van onze soevereine Heer Koning Karel II heeft toevertrouwd, genieten duizenden mensen er in vrede, nu in tijden van welvaart.

Bron

Britse prent uit 1774 met de titel 'De bekwame dokter, of Amerika die het bittere vocht doorslikt':

Toelichting:

De vrouw op de grond stelt Amerika voor.

De man die thee giet in de mond van Amerika is de Britse minister Lord North, verantwoordelijk voor het bestuur van de Amerikaanse koloniën. In zijn zak zitten de strafmaatregelen die Groot-Brittannië oplegt aan Amerika.

Op de achtergrond staat 'Boston onder kanonnenvuur'.

Bron

In 1927 wordt deze tekening aangebracht op de achterkant van een Duits bankbiljet:

Toelichting

Het betreft een bankbiljet uit 1923 met de waarde van 100 miljoen Mark. De afgebeelde man moet een Joodse bankier voorstellen. Rechts naast hem ligt zijn hoed.

Vertaling van het onderschrift:

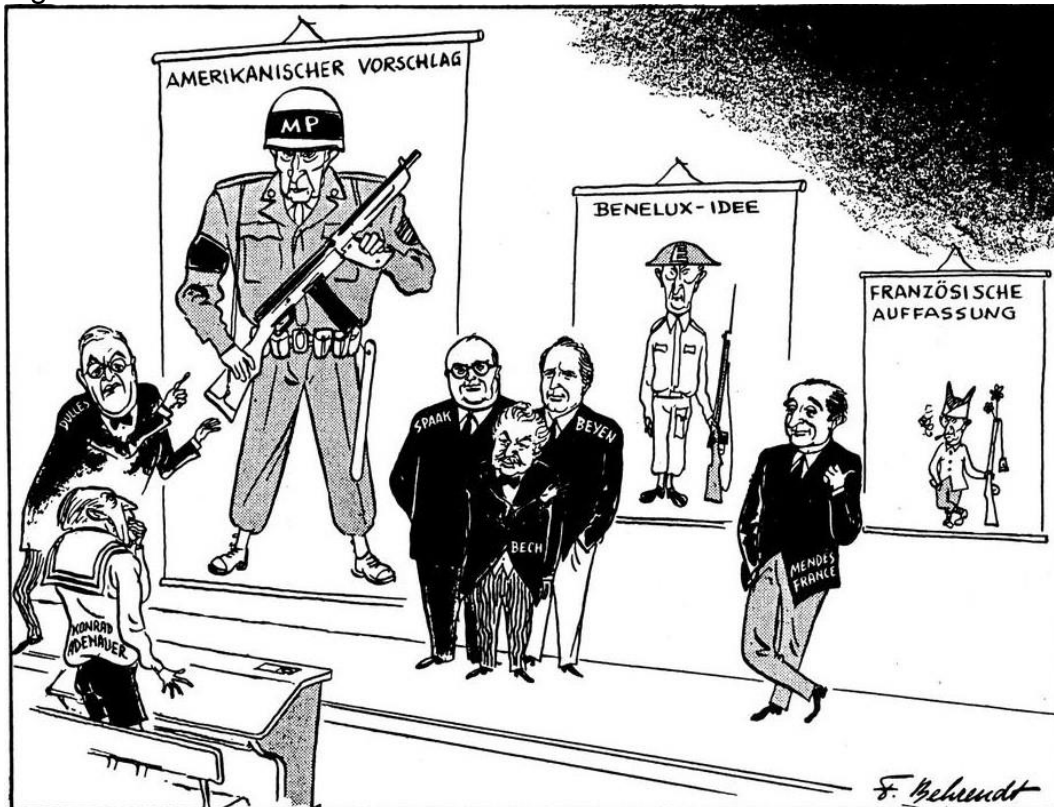
'God, de rechtvaardige. Nog een nieuwe komeet. Duitsers! Met dit vodje papier heeft de Jood jou je eerlijke (verdiende) geld ontnomen. Geef hem je antwoord: Stem 'Völkisch Sozial'.

'Völkisch Sozial' verwijst naar het gedachtegoed van de nazi's.

Achtergrond: In 1928 wordt tijdens de verkiezingscampagne wordt dit biljet mét achterkant gebruikt voor een campagne

Bron

In 1954 maakt Fritz Behrendt deze tekening met de titel "Konrad krijgt een legeruniform – maar welk?"

Vertaling

Amerikanischer Vorschlag = Amerikaans voorstel

Benelux-idee = Idee van België, Nederland en Luxemburg

Französische Auffassung = Franse mening

Toelichting

De mannen zijn van links naar rechts:

Dulles, minister van buitenlandse zaken van de Verenigde Staten.

Konrad Adenauer, regeringsleider van West-Duitsland.

Spaak, Bech en Beyen, ministers van buitenlandse zaken van België, Luxemburg en Nederland.

Mendés France, regeringsleider van Frankrijk.

EERSTE VERSIE VRAGEN → probeer bij deze vragen aan te geven waarom ze niet goed sturen / niet bruikbaar zijn / je ze niet zou plaatsen in je SE

Probeer ook of je de vraag kunt 'redden'...

Bron

De Macedonische koning Alexander de Grote veroverde op jonge leeftijd een groot deel van het Midden-Oosten en Azië. In de tweede eeuw na Christus schrijft Flavius Arrianus in zijn biografie over Alexander:

'Te Susa (Iran) richtte Alexander de huwelijksfeesten in van hemzelf en van zijn gezellen, hijzelf huwde de oudste dochter van Darius, Barsine (...) Drypetis - eveneens een dochter van Darius -, schonk hij ten huwelijk aan Hefaestion (...) aan Craterus schonk hij Amastrine, dochter van Atropates, de satraap (gouverneur) van Medië (Iran / Azerbaïdjan). Aan Ptolemaeus, zijn lijfwacht en aan Eumenes, de koninklijke griffier, de dochters van Artabazus, aan deze Artacama, aan gene Artonis, aan Mearchus, de dochter van Barsine en Mentor, aan Seleucus de dochter van Spitamenes van Bactrië. Op dezelfde wijze schonk hij ook aan zijn overige gezellen de aanzienlijkste dochters van Perzen en Meden, tot een getal van tachtig.'

1. Leg uit welk politiek motief Alexander zal hebben gehad bij het organiseren van deze huwelijksfeesten te Susa (2p)

Maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

Alexander organiseert huwelijksfeesten waarbij hij zijn gezellen de (aanzienlijkste) dochters van Meden en Perzen / van bestuurders van de gebieden die door hem onderworpen zijn, schenkt. Een politiek motief daarvoor zou kunnen zijn het consolideren van zijn macht in zijn pas verworven rijk.

In 1933 brak mouterij uit op *de Zeven Provinciën*, een Nederlands marineschip met aan boord vooral Indonesische bemanningsleden. Het schip voer op dat moment langs de kust van Sumatra (Nederlands-Indië). Directe aanleiding voor de mouterij was een salarisverlaging voor het marinepersoneel door het Nederlands-Indisch gouvernement.

2. Leg met deze gebeurtenis uit dat er een verband bestond tussen de crisis van het wereldkapitalisme en het verzet tegen het westers imperialisme in de eerste helft van de twintigste eeuw.

Maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is dat de mouterij uitbrak omdat de (Nederlands-Indische) regering bezuinigde op de salarissen vanwege de gevolgen van de economische wereldcrisis (voor de Nederlands-Indische schatkist.)

bron

In 1938 maakt de Nederlandse jurist Joost van Hamel een reis door Nederlands-Indië (Indonesië), waarover hij schrijft in het tijdschrift *De Gids*:

En zoo zien wij daar een bevolking met een algemeen gevoel van rustige tevredenheid. Een bevolking, die waarlijk beseft, dat het haar, op welke manier ook, anders moeilijk beter zou kunnen gaan. Niet onder een andere macht. En niet zonder Nederland. Geen wonder ook! Het moet wel gezegd: het *is* er alles zoo keurig en degelijk in orde. Ik geloof dat de inlander bijna met een zekere verbazing staat tegenover die Hollanders, die zich zoo ontzaglijk veel moeite geven en zich zoo druk maken, en zoo ontzaglijk veel kunnen doen ook, om de zaken naar den eis te bestieren. De gerieflijke zaken nemen de inlanders gaarne aan, en maken er gewoontjes gebruik van. Het mag inderdaad gezegd: hoe geweldig bekwaam, en geweldig energiek en toegewijd daar voor alle belangen wordt gewerkt. Door de besturen, door de cultures, door de zending en de missie. Landbouwtechnisch, technisch, sociaal. Indien ik daarvan nader wilde spreken, zou ik een encyclopedie moeten voorlezen.

Gebruik bron

Een bewering: Het beeld dat Van Hamel hier geeft van de ontwikkeling van Nederlands-Indië is gekleurd door zijn eigen achtergrond.

4p 3

Licht dit toe door, telkens met een verwijzing naar de bron, uit te leggen:

- dat Van Hamel geen oog heeft voor een ontwikkeling die in die tijd zichtbaar is in de kolonieën (óók in die van Nederland) en
- dat zijn eenzijdige beeld van de ontwikkeling van Nederlands-Indië verklaard kan worden vanuit zijn eigen achtergrond.

maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- uit Van Hamels conclusie dat de inlandse bevolking geen ander bestuur wil, blijkt dat hij geen oog heeft voor verzet tegen het West-Europese imperialisme (dat ook in Nederlands-Indië bestond) 2
- Van Hamels eenzijdige beeld van de grote successen van de Nederlanders kan worden verklaard vanuit zijn Nederlandse achtergrond (waardoor hij zich blind staart op het goede dat de Nederlanders hebben gebracht) 2

bron

In 1944 publiceert de Poolse legerofficier Jan Karski zijn herinneringen aan zijn werk voor het Poolse verzet. Hij beschrijft hierin hoe hij in november 1939 naar Warschau reist, nadat hij uit Duitse krijgsgevangenschap is ontsnapt:

In de trein informeerde ik voorzichtig bij de andere passagiers welke papieren je aan de Duitsers moest kunnen laten zien, waar ik wachtposten kon verwachten en hoe groot het gevaar was gearresteerd te worden. Men vertelde mij dat er wachtposten waren op alle grote stations en dat daar de gebruikelijke papieren werden gecontroleerd, en dat ze iedereen arresteerden wiens papieren verdacht waren of die een grote hoeveelheid voedsel bij zich had. Het verraste me dat er mensen werden aangehouden omdat ze voedsel in de stad brachten, maar op dit punt hadden mijn informanten gelijk. De Duitsers volgden intussen de strategie om de grote Poolse steden uit te hongeren. Andere arrestaties hadden echter niets met verdachte papieren te maken. Iedereen die een jonge en gezonde indruk maakte, kon op ieder moment worden opgepakt en naar een kamp worden gedeporteerd om er als dwangarbeider tewerk te worden gesteld.

Gebruik bron

4. Leg met de bron uit dat het optreden van de Duitse bezetter in Polen past bij het nationaalsocialistische streven naar etnische herschikking.

Maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Volgens de bron proberen de Duitsers de grote Poolse steden uit te hongeren / stellen de Duitsers jonge Polen in kampen te werk als dwangarbeider, 1
- waardoor er (in dit geval in Polen) ruimte wordt gemaakt voor het superieur geachte Aarische ras / de (etnisch) inferieur geachte (Slavische) Polen in dienst worden gesteld van de Duitsers. 1

Bron

De Amerikaanse journaliste Janet Flaner beschrijft de sfeer in de straten van Parijs in 1948: De gemiddelde Fransman kan nu alles wat hij nodig heeft vinden in de winkels maar hij kan het niet betalen. Overdag, in het lente-zonnetje ziet Parijs eruit als altijd, mooi en groen strekt zij zich langs de Seine uit. 's Nachts is de stad verlicht maar verlaten; restaurants zijn half leeg en de cafés zijn dicht omdat er geen klanten zijn.

Veel belangrijks middelen zijn nog op de bon. Alleen dokters, taxi-chaffeurs en specialisten krijgen benzine. Omdat de Franse regering het geld nodig heeft dat toeristen meebrengen krijgen de Amerikaanse toeristen wel ruimhartig benzine en ook de Amerikaanse journalisten (er zijn bijna geen Franse journalisten meer) voor wie de bevrijde Frans het leven aangenaam en goedkoop maakt.

Gebruik bron

De Amerikaanse regering komt in 1947 met het Marshallplan.

5. Ontleen aan de bron een economische reden van de Amerikaanse regering voor dit plan en breng deze reden in verband met het politieke doel dat zij wil bereiken.

Maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Met dit plan kan het dollartekort / tekort aan geld om goederen te kopen worden opgelost / de rantsoenering in West-Europese landen worden opgeheven (wat bijdraagt aan economisch herstel). 1
- Door het economische herstel zal het communisme zijn aantrekkingskracht in West-Europa verliezen wat past het doel het communisme te bestrijden . 2

Bron

Op 30 juni 1951 schrijft de Amerikaanse generaal Dwight Eisenhower aan de Amerikaanse diplomaat Averell Harriman:

Ik ben ervan overtuigd dat er geen echte oplossing voor het Europese probleem kan zijn voordat de Verenigde Staten van Europa definitief zijn opgericht. Als gevolg van de huidige spanningen en dringende behoeften zou die stap door de Europese regeringsleiders in één keer gezet moeten worden. Hoe sneller, hoe beter!

Gebruik bron

Er bestaat een verband tussen de mening die Eisenhower hier geeft en de Amerikaanse belangen in de internationale verhoudingen op dat moment.

2p 6 Leg uit welk verband dat is.

maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Een verenigd Europa staat (in de blokvorming van de Koude Oorlog) sterker tegenover dreigingen vanuit de Sovjet-Unie, waardoor de druk op de Verenigde Staten om Europa in het Westelijk blok te houden afneemt.